

ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ ΒΑΜΠΙΡ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΟΜΕΝΗ ΚΡΙΣΗ (Μέρος Β΄) (του Γιάννη Ζήση)

Συνέχεια από το Α΄ Μέρος

**Περίγραμμα της άυλης οικονομίας και της στρέβλωσης
των αγορών**

Μπορούμε τώρα να δούμε τεχνικά τον χαρακτήρα του
καπιταλισμού – σε συνάρτηση με την διαχεόμενη
κρίση – με βάση την πρόσφατη κρίση που
αποκαλύφθηκε το 2008.

1α. Η πλήρης κατάρρευση του «υπαρκτού σοσιαλισμού» μαζί με την πλήρη διαχειριστική ενσωμάτωση της σοσιαλδημοκρατίας στην διακυβέρνηση **άμβλυσε την στρατηγική ισχυρής ενσωμάτωσης των κοινωνικών θεσμών και της αγοράς στο κεφαλαιστικό** πάνθεο της οικονομίας της «αγοράς».

β. Η ανάπτυξη νέων ζυτικών χώρων και το νέο τεχνολογικό και καινοτομικό μέρισμα επέτρεψαν στις αναπτυσσόμενες οικονομίες να μπου σε μια **νέα οικονομία** που: **i.** στην Ε.Ε. και ιδιαίτερα στο Eurogroup εκφράσθηκε με την Συνθήκη Σταθερότητας και Ανάπτυξης, ενώ **ii.** στις ΗΠΑ -έστω και με δημιουργική λογιστική- με ισοσκελισμό και με ελάχιστο ή και καθόλου πληθωρισμό, με αποτέλεσμα τη δραματική μείωση της ανεργίας παράλληλα βέβαια με ζώνες φτώχειας.

γ. Μέσα από την μονοπολική οικονομία και την παγκοσμιοποίηση των αγορών η **ανταγωνιστικότητα κυριάρχησε ακόμη περισσότερο** και λειτουργήσε με άξονα όχι μόνο την καινοτομία αλλά και το εργατικό κόστος.

Το αποτέλεσμα μέσα από την πλανητική και συστηματική αναδιάρθρωση ήταν να υπάρξουν νέες εργασιακές και συναλλαγματικές ευκαιρίες για τις μεγάλης κλίμακας επιχειρήσεις οι οποίες μπήκαν παράλληλα σ' ένα κυνήγι άντλησης νέων κεφαλαίων με διεύρυνση της χρηματοπιστωτικής βάσης και του ορίζοντα των χρηματοπιστωτικών προϊόντων όπως επίσης και σ' ένα κυνήγι συγχωνεύσεων.

6. Πάνω απ' όλα όμως ο σχεδόν εξαφανισμένος πληθωρισμός εξελίχθηκε σε παγίδα μαζί με τις αλληλέπληλες χρηματοπιστωτικές γενικές ή περιφερειακές κρίσεις καθώς η πίεση για μείωση των κεντρικών επιτοκίων στην αγορά χρημάτων και για **νέα προϊόντα στις χρηματαγορές, επενδυτικά και χρηματοπιστωτικά λειτουργήσαν** που ως **βαλβίδες κερδοσκοπίας**. Ετσι έγινε συνήθεια το φθινό και ομολογιακό χρήμα.

ε. Η **αύξηση του ανταγωνισμού και η ταχύτητα της τεχνολογικής καινοτομίας καθιστούσαν βραχυχρόνια δύσκολη την άντληση υπεραξιών και κέρδους** από την **πραγματική οικονομία** καθώς μάλιστα απαιτείτο συνεχής επενδυτική δέσμευση κεφαλαίων, περιορίζοντας έτσι τα οφέλη του φθηνού χρήματος.

στ. Το γεγονός ότι δεν υπήρχε κοινωνικό και πολιτικό **μέτριο θεσμικών κεκτημένων** στις χώρες των αναπτυσσόμενων οικονομιών **αύξησε τις πιέσεις και την ενδοτικότητα για τα νέα κεφαλαιακά προϊόντα και τις νέες κεφαλαιακές αγορές.**

2. Ετσι διαμορφώθηκε μια δυναμική ταχεία κεφαλαιακή επέκταση τόσο από τις τάσεις των εταιρικών-επιχειρηματικών (των μετόχων και διοικήσεων) επιθυμιών και στρατηγικών, όσο και από μέρους ωρίμανσης των θεσμών και των συνθηκών.

α. Οι **άυλες κερδοφορίες και υπεραξίες** ούστω έπρεπε να **δισυνδέονται** και **με στρατηγικές κυριαρχίας και κατεύθυνσης στην εμπράγματη οικονομία.** Αυτή η ανάγκη και η έκφραση κοινών επιθυμιών ικανοποιείται από την παραγωγική και εμπορευματική πύκνωση τόσο σε τομείς όσο και σε γεωγραφικές ζώνες. Συμβολική μορφή είναι η περίπτωση του Ντουμπάι, ενώ άλλη χαρακτηριστική περίπτωση είναι το οκνηκό κερδοσκοπίας στις χρηματοπιστωτικές αγορές και τα προϊόντα τους για τα εμπόρευματα.

Παράλληλα, το νεοφιλελεύθερο Χιλιάνο μοντέλο έβρισκε όλο και πιο πολλούς κίρκες στην λογική των ιδιωτικοποιήσεων και των εργασιακών σχέσεων.

β. Η θέσπιση επιτρεπτότητας της επανεπένδυσης των παραγόνων και οι θεωρίες για διασκόρπιση και διασφάλιση ρίσκου μαζί με το φθινό χρήμα και τις αδυσωλές νοσοτικές κερδοσκοπίας που συνυδενούσαν από αδιαφάνεια και πρακτική απουσία ελέγχου και εποπτείας διόγκωσε την φυγή από την εμπράγματη οικονομία. Η **φυγή από την εμπράγματη οικονομία λειτουργήσε σ' ένα επάλληλο πεδίο προσφοράς – ζήτησης ή αγοράς αποσυνδεδεμένο από ρεαλιστικούς χρόνους και συναλλαγές.**

γ. **Αναπτύχθηκαν όλο και πιο μεγάλες συγκεντρωτικές κεφαλαιακές κλίμακες που διέυρυναν το πελατολόγιό τους πάνω και σε κεφάλαια συλλογικότητων** ενώ παράλληλα είχαν μεγαλύτερη κεφαλαιακή δυναμική κερδοσκοπίας στα κρατικά ομόλογα και τις συναλλαγματικές αξίες. Αυτές οι κεφαλαιακές κλίμακες δεν ήταν ικανές μόνο για αγοραίο βαμπτρισμό ή παρασιτισμό, όπως μέσω των επάλληλων αγορών, αλλά και για συστηματικό βαμπτρισμό μέσω των αγορών και των ασφαλίσεων των κρατικών ομολογών.

0 συστημικός βαμπτρισμός συνδέεται με την κερδοσκοπία στην δημοσιονομική παραγωγή και κυκλοφορία του χρήματος και με την θεσμική και κεφαλαιακή αναδιάρθρωση της εμπράγματης οικονομίας που επιβάλλεται προσηματικά αλλά και πραγματολογικά για λόγους ανταγωνιστικότητας και δημοσιονομικής εξυγίανσης.

0 αγοραίο βαμπτρισμός συνδέεται με τα χρονικά και άλλα παράλληλα και παράγωγα προϊόντα χρηματοπιστωτικά εμπορευματοποίησης συναλλαγών εμπράγματης προσφοράς και ζήτησης. Πρόκειται δηλαδή για ένα σύνθετο παράλληλο αποσυνδεδεμένο εμπόριο που ασκεί κερδοσκοπική πίεση εξομίσωσης στις εμπράγματος συνθήκες. Πρόκειται για αποσύνθεση χρηματοπιστωτικής (προσφοράς και ζήτησης) εμπορευματοποίησης της αγοράς

i) με παραγωγή επένδυση ή επανεπένδυση
ii) με ομολογιακές δομήσεις ή κατασκευές
iii) με **πύκνωση** των παράλληλων παραγόνων συναλλαγών
iv) με χρηματοπιστωτική κερδοσκοπία και υπεράντληση ή καταχρηστική άντληση και χειραγώγηση κεφαλαίων και αξιών

Σε όλη αυτή την στρέβλωση πυρηνική θέση έχει η πυραμίδα που έχει ως βάση της το τρίγωνο που σχηματίζουν η παραγωγική και εμπορευματική πύκνωση (η περίπτωση Ντουμπάι και κατασκευαστικός τομέας) με την ομολογιακή δόμηση και όπου συμμετέχουν επενδυτικά και συλλογικότητες (π.χ. ασφαλιστικά ταμεία) και τα χρηματοπύρατα και με την χρηματοπιστωτική κερδοσκοπία.

Πυραμίδα συμμετοχικής και θεσμικής εκτροπής της αγοράς

Η κορυφή της πυραμίδας του παρασιτικού κεφαλαίου είναι οι πολύ μεγάλες κεφαλαιακές επενδυτικές και χρηματοπιστωτικές συγκεντρώσεις ή κλίμακες. Αυτή την πυραμίδα την ονομάζουμε **«πυραμίδα συμμετοχικής και θεσμικής εκτροπής της Αγοράς και του Λόρατου Χεριού»**. Είναι η δυναμική που – όλο και πιο πολύ – καθιστά δαιμονικό το άρατο χέρι. [1]

Είναι η οικονομία κλίμακας της κακοήθειας που εξουδετερώνει τον «αγαθό δαίμονα» του Άνταμ Σμιθ. Είναι η συμμετοχική πυραμίδα του κεφαλαιστικού ολοκληρωτισμού και του ανάρμοστου «φονταμενταλισμού» των αγορών, της εταιρικότητας και της ιδιωτικότητας.

Η πυραμίδα συμμετοχικής και θεσμικής εκτροπής της Αγοράς και του Λόρατου Χεριού λειτουργεί ως εκβιασμός στα κράτη τα να αναγκάζει να λειτουργούν όχι μόνο ως «εγγυητές του ρίσκου της κερδοσκοπίας», αλλά και ως διασώτες ή Άτλαντες των κρίσεων και των χρεών του μεγάλου ιδιωτικού τομέα! Θεμελιώδη συνεργατικό σε αυτό ρόλο διαδραματίζει το αδιαφανές, ανεξέλεγκτο, ολιγοπωλιακό και συνεταιρικό πλαίσιο των «Αξιολογικών Εταιρειών-Φορέων»[2] . Ο ρόλος των ΜΜΕ και της ακαδημαϊκής «οικονομικής επιστήμης» είναι επίσης συνεργός μαζί με τους πολιτικούς και το μικρό επενδυτικό κοινό. Ετσι καθίσταται περίπου ως αναποφεικτική φυσική πραγματικότητα και νομοτέλεια η οποία τερατώδης εξέλιξη.

Δυστυχώς όμως και μετά την μεγάλη παγκόσμια οικονομική κρίση που ξέσπασε το 2008 δεν βγήκαν ολοκληρωμένα συμπεράσματα, δεν τιμωρήθηκαν οι πραγματικοί ένοχοι αλλά οι «λοιοί» και τα κράτη και δεν θεσπίστηκαν μέχρι σήμερα τα αναγκαία προληπτικά μέτρα.

Οι «αντικειμενικοί γνώστες», οι αξιολογητικοί οίκοι παρέμειναν στον θρόνο τους παρ' ότι πρωδοτούσαν τόσο τα τοξικά προϊόντα όσο και συγκεκριμένες χρεωκοπημένες επιχειρήσεις. Η τοξική φύσκα μέσα από το φθινό χρήμα λειτουργήσε ως «ιδιωτικοποιημένη πληθωριστικοποίηση» του δημοσιονομικού μη πληθωρισμού. Στην συνέχεια μέσω της «κοινωνικοποίησης των ζημιών» δημιουργήθηκε η δημοσιονομική φύσκα και οι συνθήκες αναγκαστικού αποπληθωρισμού της εμπράγματης οικονομίας – εν ονόματι μιας ασφαλιστικής κρίσης και μιας αναμενόμενης ανάπτυξης και αναθέρμανσης της ανταγωνιστικότητας – με λιτότητα και αύξηση της παραγωγικότητας ή κυρίως μείωσης του εργατικού κόστους.

Παράλληλα βέβαια έχουν αναπτυχθεί καταλυτικά το «πολυμορφικό» μπουμερανγκ του υπέρ-κεφαλαίου: η Κίνα και οι παραγωγικά και ανταγωνιστικά αναδυόμενες δυνάμεις, μαζί με την περιβαλλοντική κρίση και με τον ανταγωνιστικό και καταναλωτικό ανελαστικό κορεσμό των αναπτυσσόμενων οικονομιών. Οι παράνομοι αυτοί ετοιμαζόμενοι νέους ορίζοντες τραγικών εξελίξεων παρ' όλες τις «παστίνοπες υποσχέσεις» δημοσιονομικών, ασφαλιστικών και αναπτυξιακών ανασυγκροτήσεων βραχείας διάρκειας. Κάποιοι όμως – και δυστυχώς είναι πολλοί και συνήθως ισχυροί – είναι μανιακοί και ανεπίδεκτοι μάθησης.

Κενσιανισμός στο παρελθόν, το παρόν και το μέλλον

Η πύκνωση των εμπράγματων, των επάλληλων και των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών λειτουργήσε περίπου – για να θυμηθούμε τη χρήση όρων ιατρικής του Γάλλου ιατροπολιόφου Ιδρυτή της σχολής των φυσιοκρατών Φρανσουά Κενέ (François Quesnay) – ως **μαζική πνευματική εμβολή**. Γι' αυτό και υπήρξαν ερπαστικές και μετακαλυπτικές «ενέσεις ρευστότητας». Πιθανώς όμως φανταίνεται πώς βρισκόμαστε δυστυχώς μπροστά σ' ένα αναπτυσσόμενο πολυοργανικό κραχ, σε μια πολυοργανική κρίση που οδηγείται σε οργανική ύφεση. Ίσως περάσαμε τη φάση αναγκαιότητας [3] ή άλλης ενστάσεως και βαδίζουμε σε περιοχή καταστροφής.

Στην προηγούμενη μεγάλη κρίση που έπληξε την ανθρωπότητα υπήρξε μια νέα «θεωρία Οικονομικής Πολιτικής Ανάπτυξης και Αποαχόλησης». Ήταν η θεωρία του Τζων Κένυς (John Maynard Keynes, 1883 – 1946). Παρόλα αυτά χρειάσθηκαν οι συνηθές έκτακτης ανάγκης του Παγκοσμίου Πολέμου και της ανασυγκρότησης για να ξεπεραστεί η κρίση.

Σήμερα δυστυχώς ο Κενσιανισμός λειτουργεί για τις μεγάλες συγκεντρώσεις κεφαλαίου σε δύο φάσεις:

1^η φάση: Με το φθινό χρήμα και την θέσπιση της φαντασιώδους επάλληλης αγοράς και

2^η φάση: Με τα σχέδια διάσωσης και τις ενέσεις ρευστότητας που σε μεγάλο βαθμό ακόμη παραμένουν μέσα στον αλληλόχρεο και κερδοσκοπικό ορίζοντα της εικονικής οικονομίας.

Μετά από την μετακύλιση των ζημιών στο δημοσιονομικό τομέα, ο κοινωνικός κενσιανισμός κατέστη απαγορευμένος. Ποια όμως ήταν η καινοτομία του Κένυς; Ο Κένυς απαντούσε στο φόβο της ύφεσης και όχι του πληθωρισμού, στο φόβο της ανεργίας και όχι του εργασιακού κόστους και της ανταγωνιστικότητας. Ο Κένυς τραυματίσε τον Γόρδιο Δεσμό της επιβολής των αγορών στην στενότητα του χρήματος και συνεπώς στις κυβερνήσεις, τα κράτη και τις οικονομίες. Δεν έκοψε αυτό τον δεσμό. Στο μέλλον πρέπει να το κόψουμε ώστε μαζί με μια νέα οεισθήχεια να περάσουμε από την αλληλόχρεο εξουθενωτικά καταστροφική οικονομία στην υποστηρικτική και ποιτική. [4]

Ειδικά τώρα πια δεν πρέπει να ξεχάσουμε πως χώρες που κάποτε θεωρούνταν αναπτυξιακά πρότυπα όπως η Ιρλανδία χρεοκόπησαν, η πως χώρες κεφαλαιστικά ιδανικές όπως η Γερμανία βρίσκονται σε δύσκολα κοινωνικά όρια (από την περιορισμένη ατομική επένδυση στον χρηματοπιστωτικό τυχοδιωκτισμό) ή πως παράδιδει όπως το Ντουμπάι κατέρρευσε.

Ίσως παρόλη την πολυμορφική – ακόμη και ενδοτομεακά – ανθρωπογεωγραφική ειδίκευση, η **παγκοσμιοποιημένη αγορά στο τέλος θα διαλύσει τα κέντρα της**. Η Ισπανία ως χώρα πρώτων των υψηλών καταθετικών αποδόσεων κατέρρευσε, όμως και η Ελβετία των «αδιαφανών ασφαλών αποδόσεων» σε μια επόμενη κρίση μπορεί να τραυματιστεί σοβαρά.

Η μεγάλη κρίση του 21^{ου} αιώνα μόλις άρχισε. Άρχισε αμέσως μετά από την υπόσχεση μιας παγκοσμιοποιημένης Μπελ επόχ. Μας βρίσκει βυθισμένους στο εικονικό, τεχνολογικό και καταναλωτικό εαυτό μέσα στην μεταμοντέρνα κοινωνία του θεάματος, με απελευθερωμένες τις επιθυμίες μας. Πόσο θα αντέξουμε στην διάρκεια και την επαναφόρτιση της κρίσης που μόλις άρχισε και στις αντίθετες απαιτήσεις της πλανητικής περιβαλλοντικής κρίσης;

Αναφορές:

[1] Σμιθ Άνταμ, Έρευνα για τη φύση και τις αιτίες του πλούτου των εθνών, «Κάθε άτομο αναγκαστικά εργάζεται για να καταστήσει τα ετήσια έσοδα της κοινωνίας όσο περισσότερο μπορεί. Γενικά δεν επιδιώκει να προωθήσει το κοινό συμφέρον, ούτε γνωρίζει πόσο πολύ το προάγει... Προτιμά τους την υποστήριξη της δικής του εργατικότητας παρά της ξένης, επιδιώκει μονάχα την δική του ασφάλεια' και κατευθύνοντας αυτή την εργατικότητα κατά τέτοιο τρόπο ώστε το προϊόν της να έχει την μεγαλύτερη δυνατή αξία, επιδιώκει μονάχα το δικό του συμφέρον, και σε αυτήν όπως και άλλες περιπτώσεις, καθοδηγείται από ένα άρατο χέρι εναν όσκοπό που δεν αποτελείσε μέρος των προθέσεων του. Επιδιώκοντας το δικό του συμφέρον συχνά προωθεί αυτό της κοινωνίας πιο αποτελεσματικά απ' ότι όταν πραγματικά επιδιώκει να το προωθήσει».

[2] Na αξιολογήσουμε τους αξιολογητές, Σόλων, 28 Ιανουαρίου 2009

[3] Όρος που χρησιμοποιείται στη θεωρία καταστροφών για για την κατανόηση του χρονικού σημείου εξέλιξης μιας κατάστασης, μιας μετοχής, ενός κοινωνικού φαινομένου κλπ. Για την κατανόηση αυτή χρησιμοποιούνται εκτενώς τα διαγράμματα Sigma Band. Για παράδειγμα οι οικονομολόγοι ανάλυσης ρίσκου μέσα από τα διαγράμματα Sigma Band που χρησιμοποιούν, μπορούν να καταλάβουν πότε μια αγορά είναι υπερπολημένη ή υπεραγορασμένη και να μελετούν την απόσταση που έχει η αγορά από την ονομαστική της αξία (nominal value), να μετρήσουν τη διαφορά που έχει η τρέχουσα τιμή της αγοράς από αυτά. Ετσι δημιουργείται μια στατική χρονική ακολουθία (time series) που βασίζεται στη θεωρία των πιθανοτήτων του Gauss.

[4]Αλληλόχρεση, ανταγωνιστική και υποστηρικτική οικονομία, Σόλων, 31 Δεκεμβρίου 2009

Γιάιους Ζήσης, συγγραφέας
10 Μαΐου 2010